

Space of engagement

En undersökning om den territoriella dynamiken i Skåne

Maja Berggren
Helena Lund

Abstract

I denna fallstudie av Region Skåne undersöks uppkomsten av nya forum för samarbete i samband med regionbildning. För att undersöka detta använder vi oss av tre politiskgeografiska begrepp. I Skåne har kommunerna delats upp i fyra samverkansorgan i vart och ett av regionens fyra hörn, detta för att kunna hävda de egna intressena gentemot regionen. Kommunerna i varje hörn har olika grad av beroende till regionen och undersökningen visar att ju större beroendet är desto mer integrerat blir samarbetet inom det egna samverkansorganet.

För att skapa en förståelse för ämnet ges en kort presentation av hur regionaliseringsprocessen har sett ut i Europa, Sverige och Skåne. Materialet till analysen utgörs främst av intervjuer och rapporter där vi fokuserar på tillväxt- och utvecklingsfrågor. Omstruktureringar av den territoriella dynamiken sker ständigt och bildandet av Region Skåne är ett intressant exempel på hur sådana processer kan se ut.

Nyckelord: Space of engagement, skalpolitik, regionalisering, Skåne, politisk geografi, region.

Antal ord: 9893

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Syfte och frågeställningar.....	3
1.2	Metod och material.....	4
2	Teori	6
2.1	Skalpolitik	6
2.2	Space of dependence – space of engagement – jumping scales.....	7
3	Förändringar i den territoriella dynamiken	10
3.1	Regionalisering och euroregionalisering.....	10
3.2	Regionaliseringsprocessen i Sverige.....	12
3.3	Regionförstoring.....	15
3.4	Skåne – landskap, län och region.....	16
3.5	Samverkansorganen – Skånes 4 regiondelar	18
4	Region Skåne – Ett nytt space of dependence?	20
4.1	Regionförstoring.....	20
4.2	Infrastruktur.....	21
4.3	Näringsliv	22
5	Kommunerna – en förändrad roll i skalpolitiken?	24
6	De fyra hörnen – ett nytt space of engagement?	26
6.1	Bakgrund	26
6.2	SSSV och Skåne Nordost.....	27
6.3	Ett nytt space of engagement	28
7	Avslutande reflektioner	31
8	Bilaga 1: Väg och järnvägssystemen i Skåne 2003	32
9	Referenser	34

1 Inledning

Sveriges geografiska indelning står inför förändring. De svenska länen från 1600-talet är på väg att stöpas om till ett färre antal regioner vilket innebär en ny politisk mellannivå. I Skåne påbörjades denna process redan i slutet av 1990-talet i och med att man bildade Region Skåne som ett försöksprojekt där regionen i dag en etablerad del av den skånska politiken. Vid en förändring av den territoriella dynamiken utmanas den politiska ordningen och relationer och samarbeten mellan olika aktörer tvingas till nya former. Ur detta har fyra samverkansorgan skapats som möter regionen i olika frågor. Vi kommer att fördjupa oss i två av dessa – SSSV, som står för Samverkan Skåne Sydväst, och Skåne Nordost.

Ökad regionalisering är något som har pågått under en tid i Europa och under våren har media kraftigt uppmärksammat regionbildningen i Sverige. Det var i och med detta som vårt intresse i frågan väcktes. Inför vår undersökning har vi bland annat studerat vetenskapliga artiklar och böcker om regionaliseringsprocessen i ett antal europeiska länder och det var från dessa vi hämtade uppsatsens mest centrala begrepp *space of engagement*, *space of dependence* och *skalpolitik*. Det förstnämnda, *space of engagement*, är undersökningens huvudbegrepp och kan kortfattat förklaras som forum för samarbete. *Space of dependence* står för ett rum där beroende skapas och är alltså ett rum som andra aktörer blir beroende av. Det sistnämnda begreppet står för den politik som förs på olika nivåer i samhället, exempelvis statlig, regional och lokal nivå.

1.1 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med följande studie är att undersöka hur relationer mellan politiska aktörer inom ett geografiskt område bildas och förändras vid en omstrukturering av skalnivåer. Ambitionen är att förstå vad som skapar nya samarbetsformer och vilka processer som kan ligga bakom. Gränslandet mellan statsvetenskap och politisk geografi är till viss del ett utforskat område där de båda disciplinerna har mycket att hämta från varandra. I vår uppsats hoppas vi kunna föra samman tankegångar från dem båda och genom detta öka vår förståelse för politiskgeografiska fenomen. Det blir här intressant att undersöka rummets betydelse för politiken.

Undersökningen bygger på en övergripande frågeställning följt av tre mer konkreta. Vår övergripande frågeställning lyder:

1) Vad sker med relationerna mellan politiska aktörer när den territoriella dynamiken inom ett geografiskt område förändras?

De mer konkreta frågeställningarna är:

- 1) Hur uppkommer ett nytt space of engagement?
- 2) Har bildandet av Region Skåne inneburit nya spaces of engagement och hur har de i så fall skapats?
- 3) Vad ligger bakom skillnaderna mellan samverkansorganen SSSV och Skåne Nordost?

1.2 Metod och material

Undersökningen är en förklarande fallstudie med kvalitativ karaktär och syftet är därmed att utifrån en viss teori förklara ett enskilt fall. I och med att vi gör en djupare analys av två samverkansorgan i regionen får vår undersökning även vissa komparativa inslag. Vi anser att en fallstudie är en lämplig metod då det ännu inte finns tillräckligt många regioner i Sverige för att göra en kvantitativ undersökning. Samtidigt har Region Skåne varit ett försöksprojekt under tillräckligt lång tid för att ge empiriskt underlag till en fallstudie. Vi inser att det kan vara problematiskt att generalisera utifrån en fallstudie, men hoppas ändå att våra resultat kan bidra till en ökad förståelse för de processer som äger rum när skalnivåer omstruktureras. För att problematisera detta i vår studie har vi valt att se abstraktionsstegen utifrån formen av ett timglas – vi kommer att ha en bred utgångspunkt i våra frågeställningar som vi sedan smalnar av och konkretiserar genom vår fallstudie av Region Skåne. I slutsatsen återgår vi till en bredare diskussion där vi drar mer allmänna slutsatser.

De avgränsningar vi har valt att göra är i första hand att studera bara en region, Region Skåne. Vi kommer att avgränsa oss ytterligare genom att endast fokusera på två av de fyra samverkansorganen i regionen. Detta val har framför allt styrts av att samarbetet mellan kommunerna i dessa regiondelar skiljer sig åt på flera plan samt att de geografiskt befinner sig i vart och ett av de tidigare två länen. De har också olika förutsättningar för tillväxt och utveckling vilket är det område vi har valt att inrikta oss på i analysen, då särskilt infrastruktur- och näringslivssatsningar.

Vår analys baseras i huvudsak på intervjuer med tjänstemän inom Region Skåne, SSSV, Skåne Nordost och Kommunförbundet Skåne. En

av intervjuerna gjordes via telefon. Vi började med att intervjua Sigvard Göransson, kontaktperson för SSSV hos Region Skåne, för att få en bild av hur regionen ser på samarbetet med SSSV och övriga regiondelar. Vår andra intervju var med Skåne Nordosts koordinator Lars Johnsson. Efter det träffade vi planeringschefen Mats Hansson på Lunds kommun som arbetar som sekreterare för SSSV de år Lund har ordförandeskapet och är därmed insatt i både samverkansorganet och Lund som enskild kommun. För att få kompletterande uppgifter om SSSV har vi även gjort en telefonintervju med Henry Tordenström, tidigare sekreterare i SSSV. Vår sista intervju var med Stig Ålund från Kommunförbundet Skåne där han arbetar som kommundirektör. Vi har inte haft för avsikt att studera kommunförbundet i sig men anser att det har haft en viktig roll som förmedlare av kommunernas intressen i regionaliseringsprocessen. Stig Ålund kunde därför bidra till att skapa en helhetsbild av de processer som har ägt rum och som fortgår i Skåne.

I och med att SSSV är utformat som ett löst sammansatt nätverk finns det inte så mycket skriftligt material att tillgå. Vi har därför valt att intervjua tre personer från denna regiondel för att kunna bilda oss en uppfattning om samarbetet. Skåne Nordost har en egen hemsida med utförlig information och vi har även fått ta del av sammanträdesprotokoll, remissvar och interna rapporter. I och med detta anser vi att intervjun med Lars Johnsson gav tillräckligt med information för vår analys.

För att få bakgrundsinformation och information om det valda ämnet har vi använt oss av vetenskapliga artiklar och böcker om regionalisering och politisk geografi. Region Skånes hemsida har varit informativ vad gäller fakta om regionens arbete och bildandet av regionen. Vi är dock medvetna om att Region Skånes syn inte alltid överensstämmer med övriga parter och det är därför extra viktigt att uppmärksamma vem författaren är. Vissa delar av vårt skriftliga material är från några år tillbaka, men vi ser inte detta som något problem då vi analyserar en process över tid och rum.

2 Teori

Vårt teoriavsnitt är till viss del baserat på politisk geografi som är en subdisciplin inom kulturgeografi. Det är därifrån vi har tagit de tre begreppen space of engagement, space of dependence och skalpolitik. Vi har valt att behålla den engelska översättningen då vi anser att det annars finns en risk att de får en annan innebörd och blir mindre tydliga. Genom att tillämpa geografisk teori på vår statsvetenskapliga studie hoppas vi få en bredare vinkling och förståelse för vårt forskningsfall.

2.1 Skalpolitik

Med skalpolitik menas den politik som berör olika geografiska nivåer i samhället, exempelvis region, stad och nation. Begreppet kommer från politisk geografi där skalorna representerar olika geografiska rum i vilka det pågår politiska aktiviteter och processer (Andersson et al 2008: 115, 117). Benämningen innefattar både formell och informell politik och syftar alltså inte på ett formellt område som utrikes- eller utbildningspolitik. Skalpolitiken har inte heller något givet mål, vilken skalnivå som har mest makt i förhållande till de övriga har att göra med relationerna mellan olika intressen i samhället. Skalpolitiken pågår kontinuerligt och formar geografin både hur den faktiskt organiseras i form av institutioner och territoriella gränser och vad gäller människors föreställningar om den (Andersson et al 2008: 118-119).

Dock har den traditionella indelningen, från det lokala via det regionala och nationella till det internationella, blivit allt mer ifrågasatt. I och med globaliseringen och EU har gränserna mellan olika skalnivåer blivit mer diffusa och svårare att definiera och det tycks finnas ett ökat behov av fler skalor på såväl högre som lägre nivå. Rymden, EU, platsen och kroppen är exempel på nytillkomna skalnivåer (Görg 2006; Andersson et al 2008: 115, 117).

Något som många anser har förändrats under senare år är samarbetet mellan olika skalnivåer. Tidigare handlade det främst om linjära förbindelser från de inre skalorna till de yttre och tvärt om, medan det nu är vanligt med helt nya samarbetsformer på alla nivåer. Detta har i sin tur lett till att de olika skalnivåerna har fått ökad betydelse som arenor för maktutövning (Görg 2006) ”Scale is, consequently, not socially or politically neutral, but embodies and express power

relationships”(Swyngedouw 1997). Exempel på detta är att EU och regioner i olika länder samarbetar utan att gå via staten, vilket somliga menar bidrar till att staten får mindre makt över sitt territorium. Detta brukar kallas för hollowing out, eller urholkande, av staten (Andersson et al 2008: 116). Andra menar dock att stater inte bara är föremål för, utan även en del av, globaliseringen. Genom sin politik påverkar staterna den globala utvecklingen genom exempelvis lagstiftning om export och import, infrastruktur och utbildningssystem. Istället för att se globalisering och europeisering som krafter utifrån eller uppifrån kan de således ses som något som pågår på flera skalnivåer samtidigt (Andersson et al 2008: 116-117).

Begreppet skalpolitik förekommer ofta inom politisk geografi och är ett sätt att sätta ord på de processer som äger rum i förhållandet mellan politik och territorium. I vår analys om Region Skåne kan detta bli användbart som hjälpmedel för att förstå hur och varför särskilda politiska beslut fattas samt vilka relationer som finns mellan de olika nivåerna.

2.2 Space of dependence – space of engagement – jumping scales

För att förstå begreppet *space of engagement* krävs att man förstår det närstående begreppet *space of dependence*. I diskussionen kommer vi även att nämna begreppet *jumping scales*. Bakom dessa står forskarna Cox och Mair som diskuterade *space of dependence* redan 1988. Cox har sedan dess utvecklat resonemanget vidare tillsammans med sitt intresse för den socialt konstruerade delen av rummet. Han använder främst ovanstående begrepp för att förklara de mer lokala skalnivåerna, det kan röra sig om allt från ett grannskap till en kommun. Utmaningen för oss står här i att tolka dessa begrepp och operationalisera dem så att de blir möjliga att applicera på den regionala och kommunala skalnivån i Sverige.

Det är viktigt att skilja mellan *space of dependence* och *space of engagement*, men även att visa hur dessa fenomen är sammanlänkade. För att förstå *space of dependence* tar Cox upp distinktionen mellan innehåll och form. Han menar att det politiska rummet inte nödvändigtvis är lika vad gäller dessa båda aspekter. Som exempel tar han den lokala skalnivån: lokal politik förs inte alltid enbart inom det lokala rummet utan kan diskuteras även på andra nivåer i samhället, vilket leder till ett beroende från den lokala nivån gentemot till exempel staten (Cox 1998: 1-2). Staten har länge varit det dominerande rummet inom både statsvetenskaplig forskning och inom den politiska geografin

och det är även mellan enbart det lokala och staten som Cox rör sig i sina analyser. I och med bildandet av nya skalnivåer som exempelvis EU och regioner har dock detta fokus på staten ifrågasatts. Forskning som har gjorts om multi-level governance – ett samlingsbegrepp för att beskriva bildandet av en ny politisk karta med förändrade gränser och aktörsroller - har dock främst handlat om de regionala, nationella och överstatliga skalnivåerna (Dahlsson 2000: 9-10). Vår ambition är alltså att överföra resonemangen om space of dependence och space of engagement till den kommunala och regionala nivån.

Ett space of dependence definieras av de relationer som är nödvändiga för att aktörer skall kunna förverkliga sina intressen och mål. Genom att dessa relationer är nödvändiga och inte möjliga att ersätta med andra relationer skapas ett beroende mellan aktörer, ett space of dependence (Cox 1998: 2). När ett eller flera spaces of dependence hotas, till exempel av en omstrukturering av skalnivåer, organiserar sig aktörer inom berörda områden för att tillvarata sina intressen. För att stärka den egna möjligheten att förhandla måste de samarbeta med andra aktörer som delar samma intressen eller mål. I och med detta samarbete bildas ett nytt space of engagement (Cox 1998: 3).

Ett space of engagement kan bildas över flera olika skalnivåer och begränsas inte av det space of dependence som föreligger bildandet av det nya space of engagement. Cox benämner spaces of engagement senare i sin diskussion även med begreppet nätverk (Cox 1998: 3). Ett sådant nätverks utbredning över skalnivåerna bestäms av intressets natur och vilka sociala relationer som är nödvändiga för att uppnå nätverkets mål och det kan både gå utöver samt vara mindre än ett space of dependence (Cox 1998: 17-18). Detta är också Cox definition av jumping scales - när ett space of engagement är skalmässigt mer globalt än dess space of dependence (Cox 1998: 2).

Cox diskuterar också rörliga och fasta värden. Det samarbete som föreligger ett nytt space of engagement handlar om att tillvarata platsbestämda intressen och detta gäller oftast att se till att rörliga värden fortsätter att strömma till agenter inom ett space of dependence så att mål kan uppnås och intressen tillvaratas. När ett space of dependence hotas genom geografisk omstrukturering är det med andra ord sociala relationers platsbestämda intressen som hotas (Cox 1998: 5). Dessa platsbestämda och orörliga intressen är geografiskt begränsade men delas av olika agenter och genom det delade intresset skapas en beroendeställning agenterna emellan. Aktörers syfte med ett space of engagement är att om möjligt kontrollera, och framför allt att influera, andra aktörer inom ett space of dependence – med andra ord att utöva makt över ett begränsat geografiskt område (Cox 1998: 7,15).

MacLeod har använt sig av Cox teorier om spaces of dependence och spaces of engagement men vänder på Cox resonemang i sin fallstudie av en region i Skottland mellan åren 1976 och 1996. Han menar att regionen i västra Skottland bildade ett nytt space of

engagement genom att den regionala skalnivån befäste ett direkt samarbete med EU utan att gå via staten, och att detta i sin tur har skapat ett nytt space of dependence för regionen i form av stöd och information från den överstatliga skalnivån, Europeiska Unionen (MacLeod 1999: 246-247). MacLeod för alltså Cox resonemang vidare både dels genom att föra det till en annan skalnivå, den regionala, men också genom att visa på hur ett nytt space of engagement även bildar nya spaces of dependence. MacLeods slutsats är att dessa teorier är användbara för att undersöka hur lokala och regionala skalnivåer söker samarbete, ibland även över landsgränser, för att kunna konkurrera om tillgångar (MacLeod 1999: 237).

Vad som uppkommer när ett nytt space of dependence bildas är ett beroendeförhållande mellan olika aktörer och graden av beroende inom ett space of dependence styr sedan graden av det samarbetet som uppstår inom de nya spaces of engagement, något som vi kommer att visa senare i denna undersökning.

Ett resursberoende definieras i denna kontext genom att interaktion uppstår mellan olika skalnivåer i och med ett behov av begränsade resurser inom ett space of dependence. Ofta handlar det om ekonomiska resurser, men en resurs kan också bestå av auktoritet, legitimitet, kunskap eller information (Dahlsson 2000: 12). Ett samarbete kan därför vara givande för flera parter även om ekonomiska värden bara strömmar i en riktning. De samarbetsformer som uppstår inom ett space of dependence kan präglas av varierande grad av konsensus och konflikt. Något som beror dels på om det finns ömsesidiga vinster att hämta, dels på om en begränsad resurs ska fördelas mellan flera olika aktörer (Dahlsson 2000: 12) – olika spaces of engagements.

Politik handlar i mångt och mycket om institutioner och beteenden i relation till bruket av makt. Makt är ett mångfacetterat begrepp, men vi har valt att i denna studie se makt i dess förhållande till relationer mellan en aktör och dess omgivning (Lundquist 1993: 28). Här blir begreppen makt och beroende nära kopplade till varandra. Ett beroende kan vara ömsesidigt genom att vara ett ömsesidigt oberoende eller ett ömsesidigt beroende. Utbytet i en sådan relation är symmetrisk och ingen maktkonflikt föreligger. Är beroendet däremot asymmetriskt, vilket innebär att den ena aktören är mer beroende av den andra än tvärtom, ökar den oberoende aktörens makt över den beroende aktören (Dahlsson 2000: 15,16). För att förstå hur graden av samarbete inom de olika samverkansorganen är det därför viktigt att undersöka beroendeförhållandena inom Skåne.

3 Förändringar i den territoriella dynamiken

Vi här valt att diskutera de förändringar som har skett i så väl Europa som i Sverige. Detta för att ge en ökad förståelse för Region Skåne och de processer som regionbildningen har fört med sig. Vi tar även upp och förtydligar begrepp som vår analys kommer att baseras på.

3.1 Regionalisering och euroregionalisering

En region är ett geografiskt område mellan lokal och central nivå med viss politisk självständighet (Erlingsson 1999: 14; Fernandez 2000: 7). Det kan även vara ett transnationellt område som går över en eller flera nationsgränser. Inom geografin skiljer man i huvudsak på två typer av regioner – centrerade regioner samt homogena och funktionella regioner. Den förstnämnda syftar på områden som hålls samman av olika krafter, exempelvis lokal arbetsmarknad eller utvecklad pendlingstrafik, medan de två sistnämnda avser områden som har stor inre likhet och som skiljer sig från omgivande områden (Gidlund och Sörlin 1993). Det finns även andra typer av regioner där politiska, administrativa och kulturella är några exempel. En region kan inneha flera av dessa egenskaper och gränserna för när en viss typ av region börjar och slutar är inte alltid tydligt definierade (Erlingsson 1999: 13).

När det finns en stark strävan efter ökad regional autonomi och självständighet från staten talar man om regionalism (Gidlund och Sörlin 1993; Fernandez 2000: 16). Sedan 1990-talet används även begreppet nyregionalism, vilket är en mer pragmatiskt betingad form där ekonomiska utvecklingsstrategier utarbetas för att stärka konkurrenskraften på den internationella arenan. Politikens huvudsyfte är här att skapa den mest lämpliga storleksnivån för att kunna organisera handlingskraftiga och konkurrensstarka aktörer i ett mer globalt perspektiv (Fernandez 2000: 17-18). När nationer i dag genomgår regionalisering är det ofta styrt av denna sorts ekonomiska tankegångar. Själva processen innebär att statsförvaltningens funktioner omorganiseras så att de placeras utanför huvudstaden och att den lokala förvaltningen i olika regioner ges större autonomi (Finansministeriet

Finland). Målet är att detta skall öka möjligheterna för regionen att skapa ekonomisk tillväxt och samhällelig utveckling.

Något som har diskuterats sedan 1980-talet är det så kallade *regionernas Europa* och *euoregionalisering*. Diskussionen grundar sig i att aktörer på den regionala nivån tenderar att få ökad politisk betydelse när Europa blir mer integrerat. Det har skett en decentralisering i många länder där mer och mer av statens funktioner förs över på regional nivå (Erlingsson 1999: 7). I Sverige är det kommunerna som har haft rollen som självbestämmande subnationell nivå och regionerna har främst fungerat som statens förlängda arm, men detta har förändrats i och med ett ökat intresse för att stärka den regionala skalnivån (Andersson et al 2008: 23). Somliga menar att regionaliseringen är en följd av den europeiska integrationen där EU främjar processen genom ekonomiskt stöd till regionala och lokala aktörer. Följden är ökat regionalt självstyre och större autonomi gentemot den egna staten (Erlingsson 1999: 7).

Åsikterna om effekterna av regionaliseringen i EU går isär. Somliga menar att det leder till ett urholkande av staten och att det blir allt svårare att styra den nationella utvecklingen med politiska medel (Andersson et al 2008: 116). Exempelvis agerar regioner mer och mer självständigt genom att skapa direkta länkar till EU och engagera sig i transnationella samarbeten utan att gå via centralmakten. Andra menar att euoregionaliseringen snarare stärker och avlastar staten genom att den kan överföra vissa beslutsområden till EU: s överstatliga nivå och till olika subnationella nivåer (Erlingsson 1999: 8). En av de medvetna regionalpolitiska satsningar som har gjorts i EU är de så kallade strukturfonderna som sammanlagt utgör cirka en tredjedel av EU: s budget (Andersson et al: 22). Syftet med fonderna är att genom omfördelning av kapital utjämna skillnader mellan stora tillväxtregioner och mindre utvecklade regioner i EU.

Vad kan då ligga bakom tendensen till ökad regionalisering inom EU? Förutom medvetna politiska satsningar är den globaliserade ekonomins allt större komplexitet en förklaring. Företag ingår ofta i transnationella samarbeten med kontor och fabriker i flera olika länder vilket har lett till en sämre överblick för staterna som inte har samma möjlighet att påverka den ekonomiska utvecklingen med makroekonomisk politik. Som följd har delar av beslutsfattandet förflyttats till den överstatliga EU-nivån (Erlingsson 1999: 16-17). Samtidigt har västvärlden gått mer och mer mot ett tjänste- och kunskapssamhälle vilket också har bidragit till att företag ofta är integrerade i horisontella nätverk utanför nationsgränserna. Staters inflytande över hur och var olika företag driver sin produktion har minskat med effekten att företag har blivit allt mindre lojala mot dem. Dock är företagen fortfarande beroende av lämpliga företagsmiljöer eftersom produktionen kräver diverse faktorer som infrastruktur och utbildad arbetskraft. Företagens sökande efter lämpliga

lokaliseringsplatser ger incitament för olika regioner att mobilisera sig som attraktiva områden (Erlingsson 1999: 16-17; Fernandez 2000: 17).

En annan förklaring till den ökade regionaliseringen inom EU är att den grundar sig i ett missnöje över att beslut fattas allt längre från medborgarna. Det har länge förts en debatt om att EU har ett demokratiskt underskott eftersom delar av makten utövas av organ som det inte går att utkräva direkt ansvar från (Erlingsson 1999: 33). Samtidigt upplevs staten ha allt mindre kontroll över den nationella politiken. Som reaktion mot detta har därför den politiska aktiviteten ökat på regional nivå där större vikt läggs vid regionens specifika problem och medborgarnas behov. Tanken bakom är att demokratin har störst sannolikhet att överleva på regional och lokal nivå när den försvagas på den statliga (Erlingsson 1999: 34). Förutom dessa förklaringar kan man anta att regionbildningen är av självförstärkande karaktär där politiska strömningar och diskurser påverkar aktörer att agera vilket i sin tur ger upphov till nya strömningar, och så vidare (Fernandez 2000: 38).

Oavsett hur man ser på den regionala utvecklingen står det klart att det har skett stora förändringar i relationerna mellan EU, medlemsstaterna och regionerna (Erlingsson 1999: 8). Europa befinner sig i en övergångsfas från en representativ demokrati till ett kunskapssamhälle där politiken domineras av snabb teknisk utveckling, individualisering, globalisering och integration (Erlingsson 1999: 43). Det har bildats både horisontella och vertikala nätverk mellan aktörer på alla skalnivåer vilket innebär en ny och komplex politisk ordning (Erlingsson 1999: 8). Komplexiteten ligger till stor del i att nya skalnivåer har skapats utan att gamla har avskaffats och vilken roll regionnivån kommer att få i framtiden är oviss (Erlingsson 1999: 36-37). Delar av europaforskningen har dragit slutsatsen att demokratin har fått förändrade villkor och att EU måste förstås som något helt nytt vilket innebär att befintliga teorier inte räcker till för forskningen (Erlingsson 1999: 44-45).

3.2 Regionaliseringsprocessen i Sverige

Följande avsnitt kommer att visa på den process som har pågått i Sverige, och som ligger till grund för den stundande omstruktureringen av Sveriges geografi. I Sverige har debatten kring regioner och regionalisering pågått under ett flertal decennier men det är först på senare tid som den börjar realiseras.

Regionaliseringsdebatten i Sverige har sin grund i den så kallade Länsdemokratiutredningen som gjordes så tidigt som på 1960-talet. Utredningen föreslog att förvaltningsuppgifter skulle överföras från

staten till landstingen för att stärka demokratin hos medborgarna och motverka en ökad centralisering. Förslaget antogs dock aldrig av den socialdemokratiska regeringen. Detta statliga motstånd mot en omstrukturering av den territoriella dynamiken återkommer under processens gång och visar hur känslig en överföring av makten mellan politiska nivåer är då varje aktör värnar om den egna positionen och kontrollen över det territoriella området.

Vid slutet av 1980-talet hade regiondiskursen förändrats och behandlade vid denna tidpunkt även resursmobilisering och begreppet regionernas Europa (Ansvarskommittén 2003: 2). Detta trots att Sverige alltså inte ännu var medlem i den Europeiska Unionen, något som visar på hur viktigt samarbete mellan länder är och även det nya space of dependence som EU har inneburit både före och efter inträdet. Ett närmande från Sveriges sida mot ett ”regionernas Europa” är en del av den process som ett nytt space of dependence innebär och ett steg mot att nya spaces of engagement bildas (MacLeod 1999: 232).

År 1991 tillsattes Regionutredningen efter påtryckningar från Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet (Ansvarskommittén 2003: 3). Samma år inleddes också diskussioner mellan Skånes två län, Kristianstads- och Malmöhus län, Malmö stad, samt de två kommunförbunden i Skåne, om hur en ny regional organisation skulle kunna se ut (Att regionalisera med framgång, 2007: 12). Redan år 1992 lade Regionutredningen fram betänkandet Regionala roller – en perspektivstudie där tre förslag på hur ett framtida regionalt utvecklingsarbete skulle kunna se ut: 1) Staten behåller det regionala utvecklingsansvaret, 2) Landstingen avskaffas och kommunerna får i samverkan med varandra det regionala ansvaret, 3) Ett regionalt folkstyre införs där landstingen ersätts av ett regionfullmäktige. Den analys som Regionutredningen lade fram gick sedan till en parlamentarisk kommitté som 1995 lade fram ett mer konkret förslag på hur det regionala arbetet borde utformas (Ansvarskommittén 2003: 4). Detta förslag fick blandad respons från kommunerna och övervägande negativ kritik från statligt håll. En konflikt är nästan alltid närvarande vid den process som föregår en omstrukturering av de statliga skalnivåerna då en definition av olika skalnivåer är ett uttryck för förändrade sociala maktstrukturer där vissa nivåers makt stärks och andras försvagas (MacLeod 1999: 233). Denna diskussion ledde till att det förslag som sedan antogs blev en kompromiss mellan flera aktörers tyckande och därmed en omarbetning av Regionutredningens förslag (Ansvarskommittén 2003: 4). Omarbetningen innebar en renodling och ett förtydligande av de olika politiska skalnivåernas roller och den utgjorde grunden till att Region Skåne bildades år 1999 som en del i det svenska regionförsöket (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=1988).

Beslut om försöksverksamheten togs redan 1996 och den 1 januari 1997 slogs Skånes två län samman till ett, Skåne län (Att regionalisera med framgång 2007: 12). En liknande försöksverksamhet pågår också i

Västra Götaland där man bildade Västra Götalands län genom en sammanslagning av länen i Göteborg, Bohuslän, Skaraborg och Älvsborg (www.regionfakta.com/templates/Page.aspx?id=15560). Den första januari bildades sedan Region Skåne då en direktvald regionfullmäktige tillträdde genom att landstingen i dessa län fick status som regionalt självstyrelseorgan (Ansvarskommittén 2003: 4, www.skane.se/templates/Page.aspx?id=1988). Ansvaret för en rad frågor hade därmed överförts till den regionala skalnivån och det regionala arbetet handlar nu övergripande om regional utveckling samt hälsa och sjukvård. Det regionala ansvaret för utveckling har överförts främst från länsstyrelsen, som är statens förlängda arm ute i landet, och ansvaret för sjukvården har övergått från landstingen till de regionala försöksverksamheterna. En mellannivå i politiken har därmed uppstått i förhållande till kommunerna och staten. Regionerna har också fått beskattningsrätt genom att den del av kommunalskatten som tidigare gick till landstinget nu har ersatts med beskattning till regionen (www.lund.se/templates/Page___21105.aspx).

För uppföljning av den regionala försöksverksamheten tillsattes 1997 PARK – den Parlamentariska regionkommittén – som speciellt hade i uppgift utreda ansvarsfördelningen mellan staten och den regionala nivån. Detta skulle leda till en slutrapportering om regionförsöket redan år 2000, vilket ansågs vara för tidigt och försöken har sedan dess förlängts flera gånger och ska nu fortsätta som försöksverksamhet fram till år 2010 (Ansvarskommittén 2003: 5, www.skane.se/templates/Page.aspx?id=1988). PARK föreslog dessutom att försöksarbetet borde utvidgas efter positiv kritik från berörda instanser, men regionaliseringsprocessen stötte återigen på motstånd från statligt håll. Regeringen lade istället för PARK: s förslag fram en proposition där man yrkade på att kommunala samverkansorgan skulle bildas och att dessa skulle ha en svagare ställning gentemot staten och länsstyrelsen och därmed betydligt färre befogenheter än regionen. Denna proposition antogs i stort av Riksdagen under 2002, med undantaget att Region Skåne och Västra Götalandsregionen skulle få fortsätta sitt arbete tillsvidare (Ansvarskommittén 2003: 5-6).

Under 2003 tillsattes den parlamentariska Ansvarskommittén för att undersöka statens, landstingens och kommunernas förutsättningar att klara de offentliga välfärdsåtagandena samt om nödvändigt föreslå en omstrukturering och en omfördelning av uppgifterna i den nuvarande samhällsorganisationen (www.sou.gov.se/ansvar). Under 2007 kom Ansvarskommitténs slutbetänkande *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft* där en regional indelning av Sverige föreslås att, som Ansvarskommittén framhåller det, ”återsamla en geografiskt splittrad stat”. Det finns förslag på att ersätta de idag 21 landstingen med mellan sex och nio regioner som får ansvaret för hälso- och sjukvård, samt för det regionala utvecklings arbetet. Sverige kommer också att delas in i samma antal län (www.sou.gov.se/ansvar/betankande.htm).

Försöksverksamheterna Region Skåne och Västra Götalandsregionen har utgjort ett viktigt analysmaterial för Ansvarskommitténs arbete.

Under våren 2008 ska kommuner, landsting och ett antal andra instanser tycka till om förslaget med en ny regionindelning i Sverige innan det kan bli klart exakt hur indelningen geografiskt kommer att se ut. Riksdagsbeslut i frågan kommer att tas under 2009. De lokala och regionala instanserna har alltså ingen beslutsrätt i frågan, men får lägga fram önskemål. Något som politiker inom Region Skåne kritiserar och framhåller att regionalisering måste ske underifrån och genom diskussioner mellan kommuner och regioner (www.sk1.se/artikel.asp?C=361&A=45584, Att regionalisera med framgång, 2007: 13, 57). Region Skåne har, sett ur ett nationellt perspektiv, inneburit ett nytt space of engagement för de olika aktörer som verkar inom regionens geografiska område och regionen kan bli en stark förhandlingspart gentemot den statliga skalnivån. I och med att beroendeförhållandena ändras uppstår en maktkonflikt som i Sverige har tydliggjorts genom att åsikterna om en regionalisering snarare skiljer sig mellan olika skalnivåer än över partigränserna.

3.3 Regionförstoring

Regionaliseringsprocessen påskyndas av ett fenomen som kallas *regionförstoring*. Regionförstoring inträffar när människor utför sina vardagliga sysslor över ett allt större geografiskt område och reser allt längre för att nå exempelvis arbete, kulturutbud och affärer. Det antas finnas ett samband mellan en funktionell regions storlek och dess tillväxt, då främst inom den lokala arbetsmarknaden, och ökad regionförstoring är därmed ofta ett mål inom den regionala politiken (Andersson et al 2008: 25; Region Skåne 2001: 9; www.d.lst.se/d/amnen/Regional_utveckling/Regionforstoring-+rorlighet/). Regionförstoring bygger således till stor del på att möjliggöra pendling genom utveckling av infrastruktur och kommunikation (Andersson et al 2008: 263).

De fördelar som läggs fram med regionförstoring är bland annat att en större arbetsmarknad innebär större diversifiering och tillgänglighet av arbete utan att människor behöver flytta (Andersson et al 2008: 263). Möjligheten till specialisering av näringsliv, arbetskraft och utbildning ökar också vilket antas ge bättre överensstämmelse mellan tillgång och efterfrågan på dessa områden. Sammantaget antas detta ge en snabbare tillväxt och bidra till ytterligare utveckling av regionen och i ett större perspektiv även nationen (http://www.d.lst.se/d/amnen/Regional_utveckling/Regionforstoring-+rorlighet/). Dock menar somliga att resultatet av regionförstoring är att

det ställs krav på enskilda individer att resa allt längre till sina arbeten vilket i sin tur kan ge effekter på hälsa och familjeliv. Detta har inte minst uppmärksammats i genusforskningen eftersom det främst är män som pendlar medan kvinnorna tar större ansvar för hem och barn (Andersson et al 2008: 263-264).

I samband med en ökad regionförstoring i Sverige lanserades på 1990-talet begreppet *lokala arbetsmarknadsregioner*, eller LA-regioner, vilket syftar på när kommuner slås samman för att bilda en gemensam arbetsmarknad. Både NUTEK och SCB har använt sig av benämningen och för att inte blanda ihop de fick Nutek år 2005 i uppdrag av regeringen att ändra sin benämning till *funktionella analysregioner*, så kallade FA-regioner (www.nutek.se/sb/d/220/a/899). Tanken med indelningen i LA- och FA-regioner är att avgränsa geografiska områdena där människor både bor och arbetar. Dessa områden är funktionella och kan således förändras över tid beroende på förändringar i pendlingsmönster (www.scb.se/templates/Standard___161699.asp).

De senaste åren har pendlingen över kommungränser ökat vilket har lett till att LA/FA-regionerna i Sverige nu är större och färre. Tidigare bestod de oftast av cirka två kommuner medan det i dag kan röra sig om betydligt fler. Sedan år 1970 har antalet LA/FA-regioner minskat från 187 stycken till 72 (www.nutek.se/sb/d/220/a/899; Andersson et al 2008: 260, 2262-263; www.glesbygdsverket.se/site/default.aspx?id=3593). I Skåne har utvecklingen gått fortare än i övriga landet med en minskning från sexton till endast två stycken där den ena utgår från Malmö och den andra från Kristianstad (www.nutek.se/sb/d/220/a/899).

3.4 Skåne – landskap, län och region

Skåne är ett landskap, ett län och numera även en region. Från år 1719 till 1997 var området indelat i de två länen Malmöhus och Kristianstad län där gränsen gick från nordväst, söder om Båstad och Ängelholm, till sydost, söder om Simrishamn. År 1997 slogs de båda länen samman till Skåne Län och år 1999 bildades Region Skåne. Regionens huvudsakliga syfte är att fungera som en sammanhållande länk mellan kommuner, universitet och högskolor, företag, organisationer, statliga myndigheter och enskilda individer i de frågor som är gemensamma (www.skane.se).

Regionen samarbetar med länets 33 kommuner, vilka ansvarar för medborgarnas intressen på den lokala nivån. Kommunerna är indelade i fyra samverkansorgan som geografiskt överensstämmer med Skånes fyra hörn – Samverkan Skåne Sydväst (SSSV), Skåne Nordväst, Skåne Nordost samt Sydöstra Skånes Samarbetskommitté (SÖSK). De fyra hörnen utgör regiondelar som samarbetar med Region Skåne i olika

politiska frågor. Syftet är, från regionens håll, att arbeta för en långsiktig tillväxt inom främst näringslivsutveckling där varje regiondel skall arbeta efter sina förutsättningar (www.skane.se/default.aspx?id=164404#content). Skåne var tidigare indelat i fem kommunförbund där det femte utgjordes av Skånes mittkommuner Höör, Eslöv och Hörby. Dessa tre delades sedan upp och resultatet blev den nuvarande indelningen.

Den tidigare länsindelningen

Den nuvarande indelningen i fyra samverkansorgan

Den tidigare indelningen i fem kommunförbund

Kommunerna ingår även i ett kommunförbund, Kommunförbundet Skåne, som är en intresseorganisation med syfte att stödja kommunernas självstyre, främja samverkan mellan kommunerna och bistå kommunerna i utvecklingen av olika verksamheter (<http://www.kfsk.se/default.htm>).

Region Skåne var från början främst avsedd för att arbeta med hälsa och sjukvård men arbetet har utvecklats till att gälla även tillväxt- och utvecklingsfrågor. Ansvarskommittén har definierat regionernas uppgifter kring tillväxt och utveckling på följande sätt: ”Regionkommunens utvecklingsuppdrag består av att leda och samordna det regionala utvecklingsarbetet i länet” (www.sou.gov.se/ansvar/betankande.htm). Ett samarbete av detta slag sker i dag på en rad olika områden inom Region Skåne. Detta innefattar bland annat frågor som rör näringsliv, infrastruktur och kollektivtrafik, EU: s strukturfonder, jämställdhet samt kultur och miljö (www.sou.gov.se/ansvar/betankande.htm). Vi kommer i vår analys att fokusera på näringslivsutveckling och arbetet med infrastruktur eftersom det är inom dessa två områden som samarbetet inom regiondelarna främst har ägt rum.

Utvecklingsarbetet inom Region Skåne består bland annat av en avdelning för näringslivsutveckling och investeringar. Tillsammans med privata och offentliga aktörer arbetar man för att främja det gemensamma intresset om ett starkt Skånskt näringsliv. Region Skåne satsar på entreprenörskap och företagande och i detta utvecklingsarbete prioriteras två områden, Innovationssystem och kluster samt Företag och branscher.

Enheten för näringslivsutveckling arbetar för att stödja idéer och innovationer – en satsning med fokus på nyföretagande och utveckling som grundas på forskning och utbildning. Begreppet kluster innebär en geografisk koncentration av företag som har ömsesidiga fördelar av att vara belagda i närhet till varandra. Starka kluster i Skåne är bland annat inom livsmedel, medicin, IT och logistik. Den bredd som finns i Skåne med stora forsknings- och utvecklingsmöjligheter samt närhet mellan forskning, innovatörer och produktion är en stark tillväxtmekanism för regionen (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=207273). Näringslivsutvecklingsenhetens andra prioritering handlar om att underlätta arbetet för redan etablerade företag och branscher genom att stimulera förnyelse och tillväxt (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=43379).

I vår analys kommer vi även att undersöka Region Skånes satsning på infrastruktur och dess betydelse för uppkomsten av nya spaces of engagement. Skånes geografiska läge med närhet till övriga Europa och Öresund skapar stora möjligheter, men också ett hårt tryck på vägar, järnvägar och andra transportenheter. Förbättrade transportmöjligheter är ett sätt att öka rörligheten ytterligare inom Skåne och att få till stånd en utvidgad regionförstoring. Arbetet med infrastruktur inom regionen utgår från tre infrastrukturplaner varav två är framtagna på nationell nivå av Vägverket och Banverket och den tredje av Region Skåne. De nationella väghållnings- och banhållningsplanerna behandlar de nationella vägarna samt järnvägen, medan regionens *Länsplan för regional transportinfrastruktur i Skåne* behandlar det regionala vägnätet. De regionala järnvägsinvesteringarna har övergått från den regionala nivån till den nationella och behandlas i Banverkets nationella banhållningsplan (RTI 2004: 5,9).

3.5 Samverkansorganen – Skånes 4 regiondelar

Regionutveckling handlar om att maximera utkomsten av de förutsättningar som finns inom en region och målet är att skapa bättre förutsättningar i *hela* området. I och med kommunernas samarbete i de olika regiondelarna arbetar regionen och kommunerna med gemensamma insatser för en långsiktig stabil och positiv utveckling i hela Skåne (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=207276). De regiondelar som vi har valt för vår analys är Skåne Nordost och SSSV.

Skåne Nordost består av sju kommuner – Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby, Perstorp och Östra Göinge – och har nära 200 000 invånare. Skåne Nordost jobbar kommunöverskridande för att effektivt gagna det territoriella områdets utveckling som en del av skalnivåerna Skåne, Öresundsregionen och Norra Europa. Det nordöstra

hörnet har en lägre tillväxt och utveckling än övriga Skåne och på hemsidan framhålls att man är en del av den utvecklingsstarka Öresundsregionen. Syftet med arbetet i Skåne Nordost är att ”främja en positiv befolkningsutveckling genom att befästa, utveckla och presentera en attraktiv miljö för boende, besökande och företagande” (www.skanenordost.se).

Samverkan Skåne Sydväst är geografiskt det minsta samverkansorganet men har en befolkning på 600 000 invånare, vilket är 51 procent av Skånes befolkning. På Region Skånes hemsida benämns SSSV som ett *informellt* samverkansorgan mellan elva kommuner i sydvästra Skåne – Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg och Vellinge (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=164489). Sydvästra Skåne har en geografisk fördel gentemot de andra samverkansorganen i och med Öresund och Öresundsbron och är också den regiondel som har den starkaste positiva tillväxten både vad gäller befolkningsutveckling och ekonomisk tillväxt.

4 Region Skåne – Ett nytt space of dependence?

Vi kommer här att analysera hur en förändring i den politiska geografin påverkar de makt- och beroendeförhållanden som finns mellan aktörer på olika nivåer.

4.1 Regionförstoring

Regionförstoringen i Skåne har skett i större utsträckning än i övriga delar av landet och antalet arbetsmarknadsregioner har minskat kraftigt. Detta stärker regionens roll samtidigt som interaktionen mellan olika kommuner och mellan de olika skalnivåerna, kommun och region, utvidgas. Ett space of dependence definieras just av de relationer som är nödvändiga för att olika aktörers intressen och mål ska vara möjliga att uppfylla. Kommunerna och de fyra hörnen är beroende av Region Skåne för att uppnå sina mål samtidigt som regionen är beroende av kommunerna då dessa ligger inom regionens geografiska territorium. Utan deras samtycke är det svårt att genomföra regionala satsningar.

I en studie från Region Skåne förklaras den geografiska fördelningen av ekonomisk aktivitet i Skåne med hjälp av begreppen *koncentrationskrafter* och *utspridande krafter*. De koncentrerande krafterna leder till att ekonomisk aktivitet samlas till stora och täta områden och i Skåne sker detta framför allt i den sydvästra delen. Samtidigt verkar utspridande krafter, som exempelvis minskade transportkostnader, för att breda ut den ekonomiska aktiviteten över rummet (Region Skåne 2001: 17). En spridning av den ekonomiska aktiviteten utjämnar balansen mellan Skånes regiondelar och dess geografiska utsträckning beror till stor del på politiska beslut som behandlar näringsliv och infrastruktur. I och med att spridningen kan utvecklas genom Region Skånes policybeslut ökar kommunernas beroende gentemot Region Skåne vad gäller ekonomisk tillväxt.

Balans är ett av Region Skånes visioner i utvecklingsprogrammet *Skånsk Livskraft*, som är en plan för det framtida utvecklingsarbetet. Balansmålet innebär att *hela* Skåne, med de fyra hörnen, skall utvecklas utifrån sina egna förutsättningar men med beaktande av helheten så att de ojämnheter som finns utjämnas (www.skane.se/utvecklingsprogrammet).

I dag syns den största skillnaden i tillväxt och utveckling mellan Skånes östra och västra delar. Malmö, Lund och Helsingborg utgör starka tillväxtområden med stor spridningskraft vilket skapar en god tillväxt i hela den västra halvan, medan läget ser annorlunda ut i den mer glesbyggda östra halvan. Tillväxt i en regiondel skapar alltså tillväxt även i andra delar genom utspridande krafter, något som syns genom att tillväxten i sydvästra Skåne ger spill over-effekter i det nordvästra hörnet. Dock är spridningskraften till de östra delarna av Skåne liten vilket är ett resultat av mindre utvecklad infrastruktur mellan öst och väst (RTI 2004: 21). Den östra delens tillväxt blir därmed mer beroende av regionens satsningar inom infrastruktur och kommunikation än den västra delen och det blir alltså viktigare för kommunerna i öst att problemen uppmärksammas på regional nivå.

Något som tydligt visar skillnaden i utveckling mellan Skånes regiondelar är olikheterna i befolkningstillväxt. Skånes befolkning har ökat mer än i övriga landet, främst genom en kraftig ökning i västra Skåne och då framförallt i SSSV-området. Trots det har befolkningen minskat på andra håll, särskilt i nordöstra Skåne. På senare år har det skett ett trendbrott i flyttningsmönster där befolkningen sprider ut sig även till mindre orter även om inflyttningen fortfarande är störst i sydvästra Skåne (RTI 2004: 18-19). I och med skillnaderna i befolkningsmönster ser man tydligt hur koncentrationskrafterna gynnar sydvästra Skåne medan den nordostliga delen snarare hamnar i ett beroende av regionen för att krafterna ska nå dit. Detta beroende riktas mot Region Skåne vars politiska beslut kan avgöra om balansen i Skåne kommer att utjämnas eller inte. Kommunerna har inte de ekonomiska resurserna för att själva verka balanserade. Det är genom regionens inflytande och makt över politiska beslut som den innebär ett nytt space of dependence för kommunerna – utan någon makt skapas inget beroende i egentlig mening. Maktaspekten är alltså avgörande för att ett space of dependence skall kunna uppstå.

4.2 Infrastruktur

Arbetet med infrastruktur är en integrerad del av regionförstoringen och är viktigt för att bygga samman Skåne. En pendlingstid på max 60 minuter mellan Skånes alla delar skulle öka rörligheten hos både arbetskraft och företag (RTI 2004: 24). En reduktion av restiden genom förbättrad infrastruktur ökar den geografiska räckvidden och om man ser det ur regionens synvinkel och inte ur kommunernas blir regionförstoring således likställt med regionförminskning (RTI 2004: 34). Region Skånes vision om en enhetligt balanserad och livskraftig region har därför varit viktig i framtagandet av den regionala infrastrukturplanen (RTI 2004:

15). I dag är Skåne en relativt obalanserad region, framförallt vad gäller väst mot öst, och utvecklingen i Skånes östra delar har en betydligt mindre utspridd infrastruktur vilket visar sig i boende- och tillväxtsiffror (Skåne Nordost, Regiondelsprogram 2008: 1). I bifogade kartor syns det tydlig hur infrastrukturens utbredning såg ut inför den senaste infrastrukturplanen som sträcker sig mellan år 2004 och 2015 (se bilaga 1). Infrastrukturfrågor bidrar därför starkt till att Region Skåne bildar ett space of dependence.

Då det framtida arbetet med infrastrukturen i Region Skåne är en avvägning av de tre delplanerna från Banverket, Vägverket och Region Skåne blir det slutliga arbetet en fusion av flera parter intressen, ansvar och möjligheter på olika politiska skalnivåer. Staten, regionen och de 33 kommunerna har tillsammans med privata aktörer från näringslivet mycket att vinna på att infrastrukturen utvecklas och Region Skåne har också ett ansvar för att Skånska intressen läggs fram och balanseras mot nationella intressen (RTI 2004: 9,11). För kommunerna är det därför viktigt att deras intressen uppmärksammas på den regionala skalnivån – dels för att dessa intressen ska bli en del av den regionala infrastrukturplanen, dels på grund av att regionen för lobbyverksamhet för hela dess territorium hos statliga myndigheter och att en kommuns intressen därigenom kan tas i beaktande även på nationell nivå.

4.3 Näringsliv

Regionen har en särskild regiondelspeng som fördelas över de fyra regiondelarna för att gynna näringslivet. Summan är på fem miljoner, en miljon per hörn samt en övergripande miljon. Pengen är avsedd för projekt som anses nyskapande och som kan bidra till utveckling i framtiden och är alltså inte till för att stödja en pågående verksamhet. Tanken är även att pengarna skall främja balanskriteriet genom att stödja varje regiondel efter de förutsättningar som finns och uppmuntra till kluster och nischning (Inregia AB 2003: 6-7, Sigvard Göransson). I jämförelse med exempelvis statliga punktbidrag är summan dock ganska liten och tycks snarare ha ett symboliskt värde. För samverkansorganen innebär den en känsla av att verksamheten i det egna hörnet uppmuntras medan det för Region Skåne handlar om att skapa legitimitet för sin verksamhet. Detta leder till ett ömsesidigt beroende där Region Skåne blir ett nytt space of dependence.

Synen på Region Skåne tycks vara något delad. På hemsidan står det att "Region Skåne är /.../ skåningarnas övergripande politiska organisation" (www.skane.se/templates/Page.aspx?id=137507) men representanter för regiondelarna och kommunerna vill inte kalla regionen för något överstående utan ser den som ett jämställt samarbetsorgan

(Lars Johnsson, Stig Ålund). Det verkar som om regionen ibland uppfattas som ett hot mot det kommunala självstyret men överlag är man positiv till att det har skapats en ny politisk skalnivå som förenar Skåne och ligger närmare både den lokala nivån och de skånska medborgarna (samtliga intervjuer). Det finns även andra aktörer, främst inom näringslivet, som verkar inom samma space of dependence. Dessa kan ha ett annat mål än kommunerna men så länge de delar intresset om tillväxt och ekonomisk utveckling finns goda möjligheter till samarbete gentemot regionen.

Region Skåne innebär alltså en ny skalnivå som har bidragit till att skapa nya beroendeförhållanden. Kommunerna och de fyra hörnen är beroende av regionen på flera områden i form av politiska beslut och regionala satsningar. Samtidigt är Region Skåne beroende av kommunerna eftersom det är där som politiska beslut når fast mark och blir till verklighet. Detta innebär att Region Skåne är ett nytt space of dependence där alla parter har ett ömsesidigt beroende av varandra.

5 Kommunerna – en förändrad roll i skalpolitiken?

Kommunerna i de fyra regiondelarna är aktörer i Region Skåne som arbetar för att uppnå en positiv utveckling i den egna kommunen. Eftersom kommunerna är den minsta politiska enheten och eftersom de har självstyre är det där som all politik realiserar. Både Region Skåne och de fyra samverkansorganen betonar vikten av att arbetet måste byggas underifrån – ”aktiviteterna finns ute i geografien” (Lars Johnsson, Sigvard Göransson). Många upplever att regionen innebär en större politisk närhet än Länsstyrelsen och kommunernas möjlighet att påverka har förbättrats inom en rad områden. Dock upplevs Region Skåne samtidigt som ett hot mot kommunerna då bildandet av regionen har inneburit en förändring i skalpolitiken där funktionerna ännu inte är helt definierade. Detta leder till en viss rädsla för att regionen skall ta över mer och mer av kommunernas arbetsområden.

Relationen mellan kommunerna och Region Skåne har till viss del förändrats sedan regionen bildades. Till en början var många av politikerna även lokalpolitiker vilket innebar en nära koppling mellan det lokala och det regionala. Från regionens håll såg man delvis detta som problematiskt då regionpolitikerna antogs få svårare att prioritera helheten framför lokala intressen (Sigvard Göransson). Kommunerna däremot ansåg att det innebar en positiv länk mellan regionen och den lokala skalnivån – ”Vi såg Region Skåne som vår region” (Mats Hansson). På grund av att det i dag är fler av regionpolitikerna som enbart arbetar med Region Skåne har kopplingen delvis försvunnit, något som enligt kommunerna har medfört att närheten till regionen har försämrats (Mats Hansson). Vad gäller förhandlingar med staten innebär Region Skåne en fördel för kommunerna eftersom regionen är en starkare förhandlingspart än den enskilda kommunen. Samarbetet med regionen fungerar för det mesta bra och det finns få fall av så kallat jumping scales. Ett exempel är dock Kristianstad kommun som upplevde att inte fick gehör hos regionen i fråga om den regionala obalansen och därför vände sig direkt till staten för ökade bidrag riktade mot den egna kommunen (Sigvard Göransson).

I och med regionaliseringsprocessen har det uppstått en oro hos kommunerna att deras roll som självstyrande organ kan komma att ifrågasättas. De fyra samverkansorganen är ett resultat av denna oro. De förändringar som skedde när Skånes två län slogs samman och de fem kommunförbunden ersattes av ett stort innebär att kommunernas roll fick

en ny skepnad. Det blev svårare för den enskilda kommunen att bli sedd i den regionala helheten och behovet av att samarbeta i mindre konstellationer ökade. Ett exempel på detta är när Höör skulle besluta vilken regiondel de ville tillhöra och valet föll på Skåne Nordost eftersom möjligheten att bli hörd antogs vara större där. Motiveringen löd ”hellre en varm del i det kalla hörnet än en kall del i det varma” (Lars Johnsson).

6 De fyra hörnen – ett nytt space of engagement?

”I och med att direktvalda regionkommuner införs i hela landet förlorar dagens kommunala samverkansorgan sin status. Ingenting hindrar dock att delar av den verksamhet som drivs av dessa samverkansorgan drivs vidare i oförändrade kommunala konstellationer genom kommunalförbund” (Ansvarskommittén 2003: 4).

6.1 Bakgrund

Region Skåne har inneburit ett nytt space of dependence som har skapats genom omstruktureringen av politiska skalnivåer. När gamla spaces of dependence hotas och nya bildas uppstår en osäkerhet hos de aktörer som verkar inom det berörda området, en osäkerhet om vilka maktförhållanden som ska råda. Osäkerheten leder till att det uppkommer ett behov av samarbete där aktörerna slår sig samman för att säkerställa att de egna målen och intressena tas tillvara inom det nya space of dependence.

I Skåne slogs två län, och därmed också två spaces of dependence, samman till ett. Detta innebar att makt och ansvar övergick till det nybildade Region Skåne. Med andra ord skedde det i Skåne en påtaglig omstrukturering av den politiska organisationen och en ny skalnivå bildades mellan staten och kommunerna. För kommunerna innebar detta att de relationer som hade varit nödvändiga i det tidigare arbetet skulle ersättas med nya samtidigt som regionens roll inom tillväxt och utveckling inte var fastställd. Detta ökade osäkerheten för kommunerna som framför allt i början såg regionen som ett hot mot det kommunala självstyret. I och med detta uppstod ett nytt behov av samarbete.

De fyra samverkansorganen bildades för att möta Region Skåne i främst näringslivsutveckling och infrastrukturfrågor. Uppkomsten har styrts av ett ömsesidigt behov från kommunerna och Region Skåne – kommunerna upplevde relativt snart efter regionbildningen att de behövde gå ihop i större geografiska konstellationer för att samarbeta med Region Skåne och Region Skåne uppmuntrade detta eftersom ett färre antal enheter än de 33 kommunerna antogs förenkla samarbetet.

6.2 SSSV och Skåne Nordost

Sedan bildandet har de fyra hörnen tagit olika form där Skåne Nordost och SSSV tycks vara de mest olika. Genom våra intervjuer har vi fått olika bilder av hur framförallt det sydvästra hörnet uppstod. Innan SSSV bildades fanns kommunförbundet SSK, Sydvästra Skånes Kommunförbund, som var en fast organisation med ett relativt institutionaliserat arbete. Samarbetet var till en början nära kopplat till kommunerna men organisationen började efter ett tag att, som Mats Hansson uttrycker det, ”leva sitt eget liv”. Vid bildandet av SSSV ville man undvika att samarbetet skulle bli så institutionaliserat som det hade varit i SSK och man arbetade i stället för att skapa ett lösare sammansatt nätverk (Mats Hansson). Bilden av hur SSSV bildades blev delvis en annan när vi intervjuade Henry Tordenström. Förutom att man ville undvika att det nya samarbetet blev som i föregångaren SSK ville man inom SSSV även visa att man inte hade för avsikt att motarbeta vare sig Region Skåne eller övriga regiondelar. I och med att SSSV är det starkaste hörnet fanns en risk att regionen och de övriga hörnen skulle känna sig hotade av ett starkt samarbete. Beslutet att ha en lösare samarbetsform gav inte upphov till någon direkt politisk konflikt utan alla aktörer inom kommunerna var relativt överens (Henry Tordenström). Diskussioner fördes inom SSSV om att ta fram en hemsida men förslaget lades ned eftersom man inte ville skapa en förstärkt profil eller utge sig för att vara något man inte var (Henry Tordenström).

SSSV upplevs ofta som ett fragmenterat hörn med flera starka kommuner vilket innebär en större svårighet att samarbeta (Sigvard Göransson). Inom SSSV anser man att vissa frågor passar bra att ta upp i delregionen men det händer ofta att de 11 kommunerna inte enas om ett beslut. Istället tas en hel del frågor över av mindre konstellationer inom delregionen, exempelvis samarbetar Lomma, Staffanstorp, Kävlinge och Svedala i vad som kallas Fyra Gäss. Mats Hansson framhäver att konsensus mellan de 11 kommunerna inte är något gemensamt mål – ”alla får samarbeta med vem de vill”. Eftersom det dock ibland finns behov av samarbete mellan alla kommunerna har SSSV: s roll blivit att fungera som forum för att diskutera olika intressefrågor samt att skapa relationer och tillit mellan kommunerna (Mats Hansson, Henry Tordenström).

Skåne Nordost kom till på ett helt annat sätt. När Region Skåne bildades uppstod ett behov hos kommunerna av ett mer utvecklat samarbete som försäkring mot att regionen skulle förbise deras intressen. Skåne Nordost återupptog samarbetet från den tidigare intresseföreningen NÖSK, vilket står för Nordöstra Skånes Samarbetskommitté. Nordöstra Skåne är den regiondel som har svagast tillväxt och det fanns en oro för att hamna i bakvattnet av övriga regiondelar (Lars Johnsson). I och med detta trycker man hårt på

balanskriteriet och i flera av de samarbetsprotokoll som vi har fått ta del av framkommer att man är bekymrad över att utvecklingen är svagare än i övriga Skåne.

För att öka sitt inflytande över utvecklingen i regionen arbetar man i Skåne Nordost för att tala med en röst och ge bilden av en enad organisation (Skåne Nordost, regiondelsprogram 2008: 2, samtliga sammanträdesprotokoll). Sedan starten har man i Skåne Nordost utökat samarbetet till att gälla även fler områden än näringsliv och infrastruktur, till exempel tas även enskilda kommuners behov och intressen upp (samtliga sammanträdesprotokoll). Detta visar att samverkansorganet har god legitimitet hos kommunerna och att dessa har stort förtroende för arbetet som utförs. I och med detta skulle man kunna anta att Skåne Nordost fungerar som ett eget space of dependence för kommunerna, men så är inte fallet eftersom Skåne Nordost inte har någon makt över kommunerna utan enbart är ett samverkansorgan mellan dem.

De olika utgångspunkterna för uppkomsten av SSSV och Skåne Nordost syns än i dag där Skåne Nordost är en enad organisation medan samarbetet i SSSV enligt kontaktpersonen snarare tycks ha försvagats. Här syns betydelsen av historien och de spår som tidigare samarbeten har lämnat.

6.3 Ett nytt space of engagement

Obalansen som råder mellan Skånes regiondelar vad gäller tillväxt och utveckling resulterar i att Skåne Nordost har ett större beroende av regionalt stöd än SSSV. Ett exempel är de olika reaktionerna mot att fördelningen av regiondelspengen från och med 2008 skall ändras så att den kan tillfalla andra konstellationer och samarbeten än just de fyra hörnen. Beslutet har väckt starkt missnöje i framförallt Skåne Nordost vilket skulle kunna vara ett tecken på att de är mer beroende av Region Skåne än SSSV. För sydvästra Skåne är summan liten om man jämför med de statliga bidrag som tillfaller regiondelen i form av exempelvis storstadssatsningar i Malmö. I en rapport om regiondelsstöd från 2003 framgår att ”de antagligen hade genomfört de flesta projekten utan medfinansiering av Region Skåne, men att den delregionala miljonen har underlättat arbetet” (Inregia AB 2003: 12; Sigvard Göransson). SSSV har inte heller något större behov av erkännande från Region Skåne eftersom tillväxten är stark och man inte är beroende av regionen för marknadsföring och fortsatt positiv utveckling. För Skåne Nordost däremot har pengarna ett större värde både rent ekonomiskt och som en bekräftelse på att hörnet erkänns som en viktig del av Skåne.

Region Skåne har en kontaktperson i alla de fyra hörnen som arbetar för att stämma av hörnens näringslivsarbete gentemot regionens

övergripande plan. I en rapport från 2003 framgår att den tid som kontaktpersonerna har lagt ned på arbetet med hörnen skiljer sig åt markant, från tio till femtio procent av arbetstiden (Inregia AB 2003: 9), vilket påvisar de skilda roller samarbetet i delregionerna har fått. Att funktionen i samverkansorganen är så olika behöver inte vara negativt, dock är det viktigt att ha i beaktande för Region Skånes del – vem är det egentligen regionen möter när de åker till de fyra hörnen? Skåne Nordost företräder alla sju kommunernas intressen och där finns politiska representanter från samtliga kommuner medan SSSV varken utser kommunrepresentanter eller står för någon gemensam vilja hos kommunerna. Utifrån stora delar av vårt material får vi uppfattningen att Region Skåne vill samarbeta med de fyra hörnen som en mellannivå för att minska antalet relationer att förhandla med, något som även uppmärksammades av Mats Hansson. Detta kan dock bli svårt i och med att de fyra hörnen har så olika roller.

Vår utgångspunkt var till en början att de fyra regiondelarna uppkom via näringslivsfrågor då det är på detta område som Region Skåne tar del i samarbetet. Efter hand har det dock framgått att hörnens beroende av och samarbete med regionen är störst inom utvecklingen av infrastruktur. Gemensam infrastruktur i hela regionen innebär stora praktiska vinster för *alla* delar av Skåne, såväl i SSSV som i Skåne Nordost. I SSSV är infrastruktur nästan det enda område man enas om och det är också där man har lämnat gemensamma yttranden till regionen. I Skåne Nordost är infrastruktur en viktig fråga eftersom man anser sig vara oprioriterade jämfört med övriga regiondelar och att man genom att byggas samman med den tillväxtstarka Öresundsregionen skulle ha stora vinster att hämta. Man lämnar utförliga remissvar till regionen och kommunerna avstår ofta från att komplettera med egna, något som kommunerna i de övriga hörnen gör (samtliga remissammanställningar).

Skåne Nordost låga tillväxt och begränsade utveckling i jämförelse med SSSV innebär att deras beroende gentemot Region Skåne är betydligt större. Detta speglas i att kommunerna i Skåne Nordost har lättare att enas och hitta gemensamma intressen att samarbeta kring. Ett beroende ökar behovet av samarbete där graden av beroende bestämmer graden av samarbete. Beroende kan även relateras till makt. I näringslivsfrågor är beroendet mellan de fyra hörnen och Region Skåne ömsesidigt medan situationen är annorlunda inom infrastrukturuområdet. Här är hörnen beroende av att regionen satsar på infrastruktur inom det egna territoriet vilket innebär att regionen har en viss makt över regiondelarna. För att kommunerna skall kunna stärka sin röst och hävda gemensamma intressen på regional nivå ingår de i det delregionala samarbetet vilket innebär att ett nytt space of engagement uppkommer.

Att Skåne Nordost har blivit ett nytt space of engagement är tydligt eftersom samarbetet är utvecklat och väl förankrat i kommunerna. Dock gör omsändigheterna i sydvästra Skåne det mer oklart huruvida

detsamma gäller även där. Det blir här klart hur viktig aktörsviljan är för att ett nytt space of engagement skall kunna bildas i realiteten. Strukturer är alltså inte tillräckligt även om de kan underlätta för nya samarbetsformer. SSSV utgör vad man skulle kunna kalla ett *inaktivt* space of engagement eftersom strukturen finns färdig om behovet av ett ökat samarbete skulle uppstå.

7 Avslutande reflektioner

Region Skåne är ett exempel på hur ett nytt space of dependence bildas och hur nya spaces of engagement uppstår när den territoriella dynamiken ändras. Genom politisk omstrukturering har en ny skalnivå skapats där gamla relationer och samarbeten har skakats om. För att den nya skalnivån skall innebära ett nytt space of dependence krävs att den också innehar makt av något slag – makt som skapar ett beroende hos övriga parter. Detta leder i sin tur till ökad osäkerhet hos alla inblandade och ger upphov till behov av samarbete för att tillgodose gemensamma intressen och mål. De nya samarbetskonstellationer som uppstår utgör nya spaces of engagement.

Vad som styr hur samarbetet utfaller har att göra med graden av beroende mellan de olika aktörerna. Ett ökat beroende ger starkare incitament att samarbeta för att förbättra påverkansmöjligheten över den egna situationen. I vår undersökning exemplifieras detta genom jämförelsen mellan de två samverkansorganen SSSV och Skåne Nordost där den senare har ett starkare beroende av Region Skåne och därmed ett större inre samarbete.

Något som blir tydligt för hur ett nytt space of engagement bildas är vikten av aktörsvilja. Det är således inte tillräckligt att de strukturella förutsättningarna finns för att få till ett nytt samarbete. Vi har valt att kalla SSSV ett *inaktivt* space of engagement eftersom aktörsviljan är för svag för att fördjupa samarbetet mellan kommunerna även om strukturen för samarbete finns.

Sverige står som nämndes i inledningen inför en geografisk omstrukturering. Detta kan leda till att det, precis som i Skåne, sker förändringar i skalpolitiken där gamla samarbetsrelationer löses upp och nya kommer till. När nu nya regioner är på väg att bildas hoppas vi att vår undersökning av Region Skåne möjliggör en ökad förståelse för hur dessa processer kan komma att se ut.

9 Referenser

Andersson, Frida; Ek, Richard; Molina, Irene, 2008. *Regionalpolitikens geografi. Regional tillväxt i teori och praktik*. Studentlitteratur, Malmö

Ansvarskommittén - Fi 2003:02. Bilaga 4 till PM *Tillväxt och regionalisering*. 2003-06-03, Rev 2003-08-13.

www.sou.gov.se/ansvar/pdf/Bilaga%204%20Regionfr%C3%A5gan%20i%20rikspolitiken.pdf

Hämtad 2008-04-29

Ansvarskommittén 2007-05-23. www.sou.gov.se/ansvar.

Hämtad 2007-04-29

Slutbetänkande 2007-06-07, www.sou.gov.se/ansvar/betankande.htm.

Hämtad 2008-04-26

Cox, Kevin R, 1998. Spaces of dependence, spaces of engagement and the politics of scale, or: looking for local politics. *Political Geography*, volume 17, issue 1, page 1-23.

Dahlsson, Henrik, 2000. *Partnerskap som profylax - en studie av Region Skånes och några skånska kommuners samarbete om det regionala tillväxtavtalet*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen

Erlingsson, Gissur 1999. *Regional pånyttfödelse. Ekonomi, demokrati och identitet i ett Europa under omvandling - en analys av ett forskningsområde*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen

Fernandez, Christian, 2000. *Regionalisering och regionalism. Idé, ideologi och politisk verklighet*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen 2000

Finansministeriet Finland

http://www.vm.fi/vm/sv/05_projekt/02_regionalisering/index.jsp

Gidlund – Sörlin, 1993. Det europeiska kalejdoskopet: Regionerna, nationerna och den europeiska identiteten. Tägil et al, 1994. Närhet och nätverk – regionernas återkomst? Hämtat från *Nationalencyklopedin 1994: regionalism*. Bokförlaget Bra Böcker AB, Höganäs

Glesbygdsverket 2008-02-25

www.glesbygdsverket.se/site/default.aspx?id=3593

Hämtad 2008-05-05

Göransson, Sigvard, 2008-05-02. Kontaktperson för SSSV på Region Skåne

Görg, Christoph, 2006. *Landscape governance The "politics of scale" and the "natural" conditions of places.*

www.sciencedirect.com/ludwig.lub.lu.se/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V68-4NC5V82-1&_user=745831&_rdoc=1&_fmt=&_orig=search&_sort=d&_view=c&_acct=C000041498&_version=1&_urlVersion=0&_userid=745831&_md5=13a72bad379e3669255a1023fdffb527

2006-02-15, tillgänglig online 2007-03-28

Hämtad 2008-04-23

Hansson, Mats, 2008-05-07. Planeringschef på Lunds kommun och sekreterare hos SSSV de år Lund har ordförandeskapet

Inregia AB, Jens Nilson, 2003-04-21. *Utvärdering av de delregionala satsningarna.*

Inriktningdialog. Infrastrukturplanering för Skåne 2010-2019, Förslag till Nationell plan för vägtransportssystemet och Framtidsplan för järnvägen 2004-2015

Johnsson, Lars, 2008-05-06. Koordinator på Skåne Nordost

Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik.* Studentlitteratur, Lund.

Lunds kommun – Skatten i Lund, 2007-02-28

www.lund.se/templates/Page_21105.aspx. Hämtad 08-04-29.

Länsstyrelsen Södermanlands län (regionförstoring) 2005-04-06

www.d.lst.se/d/amnen/Regional_utveckling/Regionforstoring-+rorlighet/

Hämtad 2008-05-05:

MacLeod, Gordon, 1999. Place, Politics and "Scale Dependency": Exploring the structuration of Euro-regionalism. *European Urban and Regional Studies* 1999, 6 (3)

NUTEK 2007-10-10. www.nutek.se/sb/d/220/a/899

Hämtad 2008-05-07

Region Skåne och Kommunförbundet, 2007. *Att regionalisera med framgång. Tio års erfarenhet av regional självstyrelse i Skåne.*

Region Skåne – Enheten för Planering och Miljö. Göran Sewring, Mats Petersson, Andreas Ekberg, 2003-05-19. *Remissammanställning - Länsplan för regional transportinfrastruktur i Skåne 2004-2015.*

Region Skåne - Enheten för Regional utveckling, avdelningen för infrastruktur, 2007-06-07. *Sammanställning av remissvar.*

Region Skåne – Hur Region Skåne bildades, 2007-10-23.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=1988. Hämtad 2008-04-29.

Region Skåne – Näringsliv & Investeringar, 2008-03-08.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=43379 Hämtad 2008-05-03

Region Skåne – Kluster och nätverk, 2008-03-07.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=207273 Hämtad 2008-05-03

Region Skåne – Nya infrastrukturplaner, 2007-06-27.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=180571 Hämtad 2008-05-03

Region Skåne, 2001, Regionförstoring i ett skånskt perspektiv.
Kristianstad 2007-11-27

Region Skåne – kommunal samverkan, 2008-02-01.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=207276. Hämtad 2008-05-03

Region Skåne – Skåne sydväst, 2008-02-05.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=164489 Hämtad 2008-05-04

Region Skåne – Hur Region Skåne bildades, 2007-10-23.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=1988. Hämtad 2008-04-28

Region Skåne – Utvecklingsprogrammet, 2008-05-14.
www.skane.se/utvecklingsprogrammet Hämtad 2008-05-06

Region Skåne – Om Region Skåne, 2007-02-20.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=137507 Hämtad 2008-05-07

RTI – *Länsplan för regional transportinfrastruktur i Skåne 2004-2015.*
Antagen av Regionfullmäktige 2004-04-20

SCB – Statistiska Centralbyrån 2008-03-05
www.scb.se/templates/Standard_161699.asp
Hämtad 2008-05-07

Skåne Nordost, Regiondelsprogram, 2008-04-12.

Skåne Nordost, Sammanträdesprotokoll:

2008-04-22

2007-12-06

2007-02-02

2006-04-20, 21

2006-02-06

Skåne Nordost, 2008-04-07. www.skanenordost.se Hämtad 2008-05-03

Sveriges kommuner och landsting, 2007-04-11.

www.skl.se/artikel.asp?C=361&A=45584. Hämtad 2008-04-28

Swyngedouw, 1997 E. Swyngedouw, Neither global nor local: Globalization and the politics of scale. In: K.R. Cox, Editor, *Spaces of Globalization*, Guilford Press, New York (1997), pp. 137–166.

Tordenström, Henry, 2008-05-09. Tidigare sekreterare hos SSSV de år Malmö innehade ordförandeskapet

Västra Götalands län – Region fakta, 2008

www.regionfakta.com/templates/Page.aspx?id=15560

Hämtad 2008-04-29.

Ålund, Stig, 2008-05-09. Direktör på Kommunförbundet Skåne